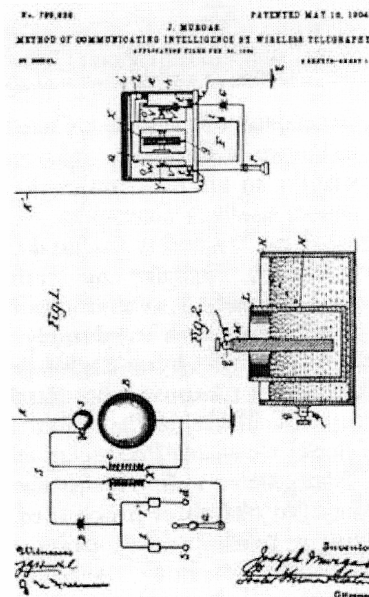

Jozef MURGAŠ – húževnatý kňaz i nadaný vynálezca

Medzi priekopníkmi

V Rusku vysielal prvý rádiogram A.S. Popov (1859–1905) v roku 1896. Talian G. Marconi (1874–1937) obdržal prvý patent na bezdrôtový telegraf v roku 1897. Slovák **Jozef Murgaš (17. 2. 1864 – 11. 5. 1929)** získal v USA roku 1904 patent na *Tón-systém*, pretože skonštruoval prijímacie a vysielacie zariadenie, v ktorom sa signály líšili nie dĺžkou, ale rôznym tónom (kmitočtom). Vo vysielacej stanici použil dva rôzne prerušovače, čím získal tóny rôznych frekvencií a prepínačom páčky zapájal raz jeden prerušovač, ktorého signál zodpovedal bodke, potom druhý, ktorého signál zodpovedal čiarke. Za ďalších sedem rokov Murgašovi uznali ešte jedenásť patentov (napr. zariadenie pre výrobu elektromagnetických vln, detektor magnetických vln, prístroj na výrobu elektrických oscilácií) s originálnymi zlepšeniami v odbore bezdrôtovej telegrafie. V zborníku *Tovaryšstvo* (z roku 1900) bol uverejnený jeho jediný článok na Slovensku: *Telegrafovanie bez drôtu*.

Reprodukcia Murgašovho patentu

V rodnom kraji i v Amerike

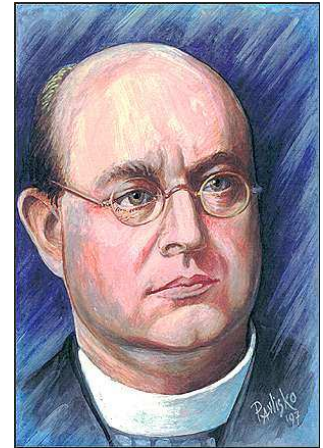
Rodiskom Jozefa Murgaša bola horská dolina Farbenô pri osade Jabříková neďaleko Tajova. V základnej škole bol bystrým žiakom, na gymnáziu v Banskej Bystrici vynikal v prírodných vedách a ukázal sa aj jeho talent v kreslení. Navštevoval aj ateliér, v ktorom pracoval J.B. Klemens (1817–1883). Neskôr študoval v bratislavskom seminári (1880–82) a potom v Ostrihome (1882–84). Bohoslovecké štúdiá ukončil v Banskej Bystrici (1888) a bol vysvätený za kňaza. Ako kaplán začal pôsobiť v Dubovej a potom ho prekladali aj do Chrenovca, Slov. Lupče a Lopeja. Na podnet maliara Dominika Skuteckého (1849–1921) odišiel **Murgaš** študovať maliarstvo do Budapešti (1889–90) a potom do Mníchova (1890–93). Neskôr namaľoval nielen veľa obrazov pre kostoly v banskobystrickej diecéze a v americkom pôsobisku, ale aj portréty priateľov a zákutia slovenských dedín. Možno aj pre ťažkosti po označení za pansláva odišiel slúžiť krajanom za more. Na jar roku 1896 nastúpil v Rotterdame na parník, 18 dní sa plavil do New Yorku. Usadil sa v malej baníckej osade Wilkes-Barre v Pensylvánii, kde žilo asi 70 slovenských rodín. Zriadil tu nielen faru, kostolík a cintorín, ale aj školu, knižnicu, ihrisko. Mal aj možnosť vybudovať si malé elektrotechnické laboratórium. Prvú patentovú prihlášku podal v októbri 1903. S finančnou a technickou pomocou

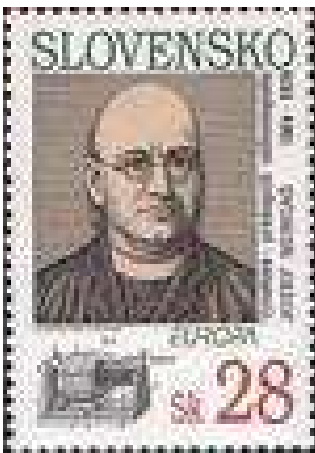
podnikateľskej spoločnosti postavil pomerne vysokú (60 metrov) skúšobnú prijímaciu i vysielačnú anténu a uskutočnil prenos telegrafickej správy do vzdialenosti asi 30 kilometrov. Traduje sa, že 25. júla 1905 bola vyslaná a zachytená telegrafická správa s textom: *Chváľte Boha, od ktorého všetko požehnanie prichádza!* Vtedy sa hovorilo, že správa bola zachytená aj vo vzdialenosti až 200 km. Výchrica koncom roka 1905 zničila stožiare, ďalšie financie na prevádzku neboli. Murgašove patenty študovali a zdokonalili aj Marconi a Fessenden.

Aj iné záujmy

Reverend **Murgaš** bol zakladajúcim členom Slovenskej ligy v Amerike, jedným zo signatárov Pittsburskej dohody (1918) a organizačne i finančne prispel aj k zbierke na základný valutový fond budúcej Česko-Slovenskej republiky. V roku 1920 sa vrátil do vlasti a chcel vyučovať elektrotechniku, ale nespĺňal podmienky na požadované vzdelanie. Možno dosť znechutený sa vrátil za „veľkú vodu“. Usilovný **Jozef Murgaš** sa venoval aj pestovaniu kvetov, zbieraniu húb, nerastov a rastlín. Zanechal bohatú zbierku motýľov (asi 9 tisíc exemplárov).

Natrvalo zapísaný

*Jozef Murgaš bol veľmi známou osobnosťou, mal mimoriadne zásluhy o bezdrôtovú telegrafiu. Postavil vo Wilkes Barre iskrovú stanicu ešte skôr ako Marconi a úplne prepracoval svoj vynález. Murgaš predal potom svoje patenty a prispel tak k zdokonaleniu metód Marconiho. Toto bola správa americkej tlačovej agentúry United Press o Murgašovej smrti, ktorú uverejnil aj Slovenský denník 15. mája 1929. Nezvyčajne šľachetný **Jozef Murgaš**, kňaz i technik, prírodovedec i národovec, kresliar i vynálezca, nepochybne patrí medzi významné osobnosti našej histórie. Natrvalo zostane zapísaný medzi priekopníkov rádiotelegrafie i podporovateľov slovenskej národnej komunity.* (dák)